

Time, Sex, and Money: The First Five Years of Marriage. Center for Marriage and Family at Creighton University 2000 ss. 125.

Małżeństwo i rodzina stanowią podstawę istnienia i rozwoju każdej społeczności. Ich kondycja wpływa na funkcjonowanie struktur danej społeczności. Ostatnie lata przynoszą coraz większe dowartościowanie refleksji nad zagadnieniem małżeństwa i rodziny, obserwowane w wielu dyscyplinach naukowych, a także w nauczaniu kościelnym. Wzrost rangi powyższej problematyki zauważalny jest szczególnie w krajach o wysokim rozwoju ekonomicznym, którego negatywnym skutkiem bywa rozluźnienie więzi małżeńskich i rodzinnych. W Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej jednym z palących problemów społecznych jest wysoki procent rozwodów oraz występująca wyraźnie zależność: rozwody w jednej generacji mają negatywny wpływ na następne pokolenia. Najnowsze statystyki wykazują, że większość rozwodów ma miejsce w pierwszych pięciu latach małżeństwa, a proporcjonalnie największy procent rozwodów występuje wśród par o trzyletnim stażu małżeńskim. W świetle najnowszych badań, odsłaniających poważne problemy, którym muszą stawić czoło nowożeńcy, nie jest to zaskakujące. Brzemienne w skutkach kwestie to: zdolność do organizowania wspólnego czasu małżonków i umiejętność jego spożytkowania, realizacja funkcji prokreacyjnych oraz umiejętność zarządzania środkami finansowymi w pierwszych latach wspólnego pożycia. Znakiem czasu jest szerokie zainteresowanie Kościoła i organizacji świeckich w USA lepszym przygotowaniem narzeczonych do założenia rodziny, a także pomocą dla przeżywających problemy. Dostrzega się konieczność działalności prewencyjnej celem rozwiązywania, konfrontowania i unikania kryzysowych sytuacji w przyszłości.

Time, Sex, and Money: The First Five Years of Marriage to wynik ogólnokrajowego studium, przeprowadzonego przez Center for Marriage and Family at Creighton

---

²⁰ W *Słowniku katolickiej nauki społecznej* (red. W. Piwowarski. Warszawa 1993) hasło „laicyzacja” odnosi do „sekularyzacji” (por. J. M[ariański]. *Sekularyzacja*. Tamże s. 152-153). „Sekularyzm” natomiast jest tą ideologią, tym systemem politycznym, programem działania lub postawą, która w ostateczności dąży do wyrugowania życia religijnego ze świadomości jednostek i ze społeczeństwa” (J. M[ariański]. *Sekularyzm*. Tamże s. 153-154).

University (uczelnia ta jest jedną z 28 wyższych szkół prowadzonych przez Towarzystwo Jezusowe w USA, zaliczana do najlepszych w tym kraju) we współpracy z Secretariat for Family, Laity, Women and Youth of the United States Catholic Conference (organizacja powstała w 1977 r. przy Konferencji Katolickiego Episkopatu USA jako odpowiedź na wzrastające uczestnictwo świeckich w życiu Kościoła) oraz National Association of Family Life Ministers (Stowarzyszenie powstałe w 1980 r., zrzeszające osoby podejmujące w sposób profesjonalny, wspólnie z rodzinami, pomoc dla rodzin i wśród rodzin; do Stowarzyszenia należą zarówno duchowni, jak i świeccy) i Catholic Engaged Encounter (prowadzi przygotowanie przedmażeńskie narzeczonych oparte na technikach komunikacji odczytujących małżeństwo jako powołanie, sakrament oraz podkreślających rolę i znaczenie modlitwy we wzmacnianiu węzła małżeńskiego; w skład zespołu wchodzi kapłan i dwa małżeństwa). Ankieta objęto małżonków, którzy pozostają w sakramentalnych związkach małżeńskich przez okres nie dłuższy niż pięć lat, a w latach 1995-1999 ukończyły kurs przedmażeński.

Publikacja składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów i aneksów. Pierwsza część wprowadza w problematykę przedmiotu z uwzględnieniem kontekstu społeczno-kulturowego małżeństw, przedstawia analizę statystyczną rozpadu związków małżeńskich, opisuje grupy respondentów (dane statystyczne są szczegółowo przedstawione w rozdziale drugim publikacji) oraz uzasadnienie podjętych badań i zastosowanych metod.

Główna część publikacji dostarcza informacji na temat zachowań, postaw i doświadczeń związanych z nową sytuacją życiową w pierwszych pięciu latach małżeństwa. Chociaż w tym początkowym okresie napotykają na problemy aktualne przez cały okres pożycia, to niektóre z nich odznaczają się specyfiką zdeterminowaną zmianami zachowań i relacji wewnątrzmałżeńskich warunkowane płciowością i wiekiem, statusem rodzicielskim (bezdzielnymi i z dziećmi), wpływem sytuacji rodzinnej sprzed zawarcia małżeństwa (rozwód rodziców jednego lub obojga małżonków), współżyciem seksualnym przedmażeńskim, liczbą lat przeżytych w małżeństwie oraz religijnością współmałżonków (małżeństwa mieszane lub katolickie). Respondentom postawiono 42 pytania (ułożone w 10 grupach tematycznych), opisujące konkretne sytuacje życiowe. Uwzględniono wiele kwestii dotyczących duchowości i religijności, a w szczególności spełniania praktyk religijnych, pielęgnowania tradycji religijnych wyniesionych z domu rodzinnego, identyfikacji z wyznaniem religijnym oraz lokalną wspólnotą parafialną, a także ortodoksji wobec nauki Kościoła o sakramencie małżeństwa z uwzględnieniem naturalnego planowania rodziny.

Podjęta próba typologii udzielonych odpowiedzi ukazała jako główny problem kwestię czasu i jego zbilansowania między pracą i rodziną. Małżonkowie posiadający dzieci stwierdzili, że problemem było pogodzenie obowiązków rodzicielskich z czasem przeznaczonym dla współmałżonka. Drugim problemem dostrzeżonym przez respondentów była częstotliwość kontaktów seksualnych i niezrozumienie własnej płciowości. Na dalszych miejscach wśród problemów małżeńsko-rodzinych umieszczano sferę ekonomiczną: długi finansowe wniesione do małżeństwa, praca męża i sytuacja materialna.

Dalsza część recenzowanej książki informuje o programach i pomocach powszechnie dostępnych i praktykowanych przez małżonków, a dotyczących zwłaszcza okresu oczekiwania na narodziny dziecka, spełnianie obowiązków rodzicielskich i opieki nad dziećmi. Wyniki tych badań pozwalają wykorzystać zdobytą na ich podstawie bezpośrednią wiedzę o potrzebach nowożeńców, są więc niezwykle pomocne dla tych, którzy przygotowują, wprowadzają w życie i doradzają przy wyborze odpowiednich programów pomocowych.

Końcowa część publikacji wpisuje się w nurt opracowań podejmujących bardzo oczekiwane wskazania z zakresu teologii, a zwłaszcza teologii praktycznej i duszpasterstwa małżeństw i rodzin. Przedstawione wnioski i wysunięte postulaty są niezwykle istotne dla współczesnego duszpasterstwa ludzi młodych w perspektywie wzrastającej świadomości przygotowania do małżeństwa. Autorzy dobitnie zaznaczają, że „współczesna młodzież dobrze rozumnie i w całości przyjmuje nauczanie Kościoła dotyczące sakramentu małżeństwa i życia w rodzinie, mimo różnych alternatywnych modeli propagowanych przez wiele środowisk” (s. 115).

Propagowanie kreatywności małżeństw w dziedzinie nowych wzorców osobowych, budowanie silnych związków rodzinnych i przeciwstawianie się współczesnej kulturze, promującej rozwody i podważającej sakramentalny związek małżeński, staje się sprawą aktualną i niezmiernie żywotną. Kościół rzymskokatolicki w USA czyni wiele na tym polu, czego dowodem jest recenzowana publikacja, przedstawiająca sytuację rodzin i małżonków w początkowym okresie tworzenia rodziny. Kwestią chwili wydaje się dowartościowanie roli rodziny w budowaniu wspólnoty lokalnej Kościoła, która ma swoje oparcie w zdrowym, dobrze się komunikującym i religijnie zaangażowanym małżeństwie.

Recenzowana książka zbyt mało jednak korzysta z dotychczasowego nauczania Kościoła. Należałoby odwołać się w większym stopniu zwłaszcza do *Familiaris consortio* Jana Pawła II (tylko jeden raz zacytowane) czy też *Listów Jana Pawła II do rodzin*, aby przedstawione w ankiecie zachowania nowożeńców ukazać w szerszej perspektywie duszpasterskiej misji Kościoła w świecie współczesnym.

Publikacja zyskałaby na jasności, gdyby w sposób bardziej przejrzysty przedstawiono rezultaty badań i szerzej zaprezentowano dane empiryczne. Nie do końca przekonująca jest strona formalna książki. Umieszczenie przypisów w tekście, a nie u dołu strony, a także zastosowanie dwu kolorów w tekście publikacji (co w intencji Autorów ma służyć uwypuklenia ważniejszych wniosków) nie ułatwia śledzenia toku rozumowania i niejednokrotnie zaciera rozróżnienie poszczególnych rozdziałów i paragrafów pracy.

Publikacja jest z pewnością cennym wkładem w rozświetlanie złożonej problematyki małżeństwa i rodziny. Przynosi nowe spojrzenie na sytuację obu tych rzeczywistości w perspektywie kraju o najwyższym potencjale gospodarczym, znacznym zróżnicowaniu kulturowym i religijnym. Zjawiska tam zaobserwowane mogą być wprawdzie naznaczone pewną specyfiką miejsca, większość z nich jednak ma charakter uniwersalny, związany z pluralistycznym wymiarem życia społecznego. Wiedziana w tej perspektywie recenzowana publikacja może dać wiele nowych impulsów dla duszpasterstwa małżeństw i rodzin także na gruncie polskim. Z pożytkiem prze-

czytają ją zajmujący się teologią rodziny, teologią pastoralną, psychologią rodziny i pedagogiki rodziny, a także seminarzyści i duszpasterze.

Ks. Krzysztof Mastowski